

322985833.pdf (дата звернення: 03.11.2023).

3. Лихова С.Я., Кочнєва А.О. Кримінальна відповідальність за угон або захоплення повітряного судна (ст. 278 КК України). *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 3. С. 135-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnaui_2014_3_28 (дата звернення 04.11.2023).

4. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар: у двох томах. Т. 2: Особлива частина / Б.Я. Тацій, В.П. Пшонка, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін. 5-те вид., допов. Харків: Право, 2013. 547 с.

УДК 343.3(043.2)

Денисюк М.С., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського рівня), Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

У законодавстві України авіаційна безпека визначається як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується шляхом здійснення комплексу заходів із залученням людських та матеріальних ресурсів.

Поняття авіаційної безпеки визначається через поняття акту незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Глава 1 Додатку 17 «Безпека: захист міжнародної цивільної авіації від актів незаконного втручання» до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року дає визначення акту незаконного втручання як акту або спроби його, що створює загрозу безпеці цивільної авіації і включає:

- 1) незаконне захоплення повітряних суден;
- 2) руйнування повітряного судна, що перебуває в експлуатації;
- 3) захоплення заручників на борту повітряних суден або на аеродромах;
- 4) насильницьке проникнення на борт повітряного судна, в аеропорт або в розташування аеронавігаційного засобу чи служби;
- 5) розміщення на борту повітряного судна або в аеропорту зброї, небезпечного пристрою або матеріалу, призначених для досягнення злочинних цілей;
- 6) використання повітряного судна, що перебуває в експлуатації, з метою заподіяння каліцтва, інших ушкоджень здоров'ю, смерті фізичній особі або значної шкоди майну чи навколишньому природному середовищу;

7) повідомлення навмисно неправдивої інформації, що ставить під загрозу безпеку повітряного судна під час польоту або на землі, безпеку пасажирів, членів екіпажу, наземного персоналу, інших осіб в аеропорту чи в розташуванні засобів або підрозділу цивільної авіації [1].

Виходячи з аналізу законодавства і наукової літератури, поняття «цивільна авіація» цілком ідентичне поняттям «повітряний транспорт» та «авіаційний транспорт» в тому значенні, в якому вони вживаються в нормативно-правових актах.

Поняттю «безпека цивільної авіації» національне законодавство не дає визначення. Повітряний кодекс України [2], зокрема стаття 3-1, містить термін «безпека авіації», не роз'яснюючи прямо його зміст. Концепція розвитку цивільної авіації [1] також не містить такого визначення, в розділі 9 визначає «забезпечення безпеки цивільної авіації» як комплексний процес, який передбачає забезпечення безпеки польотів, захист цивільної авіації від актів незаконного втручання (авіаційна безпека) та захист навколишнього середовища від шкідливого впливу з боку авіації (екологічна безпека).

Серед правових заходів забезпечення авіаційної безпеки від актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації важливе значення мають заходи кримінально-правового впливу. Чинний Кримінальний кодекс України (далі – КК України) містить окремий Розділ XI «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» Особливої частини КК України, що складається з 18 статей, які передбачають відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері транспорту [3, с. 278].

Слід звернути увагу на той факт, що у ст.ст. 276, 277, 278, 279, 280 та 291 КК України передбачена відповідальність за порушення правил безпеки руху та експлуатації різних видів транспорту (залізничного, водного чи повітряного, а також автомобільного), які становлять різний ступінь небезпеки. Відповідальними за кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 276, 276-1, 281, 282, 284, 285, 287, 288 КК України, можуть бути лише особи, наділені додатковими ознаками, тобто спеціальні суб'єкти. Також до цієї групи злочинів можна віднести кримінальне правопорушення, передбачене в диспозиції ст. 269 КК України (незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин) [4].

Цікавим є порівняння ст. 269 КК України із редакцією Кримінального кодексу УРСР 1960 р. Обидві передбачають відповідальність за незаконне перевезення на повітряному судні

вибухових або легкозаймистих речовин. У диспозиції статті КК УРСР в редакції 1960 р. визначений суб'єкт злочину – пасажир. Тобто відповідальність за вчинення цього злочину міг нести лише спеціальний суб'єкт. У ст. 269 КК України вказівки на суб'єкта злочину відсутні, що дозволяє дійти висновку, що відповідальність за таке кримінальне правопорушення може нести будь-яка фізична осудна особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності, тобто загальний суб'єкт злочину. Кримінально-правове забезпечення охорони авіаційної безпеки встановлюється статтями Особливої частини КК України, що розташовані залежно від родового об'єкта у різних його розділах [5, с. 73].

Таким чином, до кримінальних правопорушень проти авіаційної безпеки слід відносити кримінальні правопорушення, діяння яких містять ознаки актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Узагальнені результати системного аналізу чинного КК України дозволяють виділити самостійну підсистему кримінально-правового забезпечення охорони авіаційної безпеки, що реалізується на загальному і особливому рівнях.

На загальному рівні правове забезпечення охорони авіаційної безпеки здійснюється опосередковано в процесі вирішення закріпленого у ст. 1 КК України завдання правового забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням.

На особливому рівні – як встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, діяння яких містять ознаки актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації.

Література

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію в редакції від 06 жовт. 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text (дата звернення 18.10.2023).
2. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення 18.10.2023р)
3. Мошняга Л., Єрмоленко-Князєва Л. Безпека цивільної авіації як об'єкт кримінально-правового регулювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. С. 274-281. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273857/269169> (дата звернення 18.10.2023).
4. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення

18.10.2023).

5. Бандурка І.О. Об'єкт злочину як кримінально-правова категорія. *Право.иа.* 2015. № 2. С. 70-75.

УДК 343.326(043.2)

Друпп І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Гольдберг Н.О., к.ю.н.

ЗАГРОЗИ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ

Забезпечення безпеки життя і здоров'я людей на повітряному транспорті є головним пріоритетом. Окрім безпеки польотів, постає новий виклик - запобігання незаконним диверсійним актам проти цивільної авіації (далі - ЦА).

Сьогодні ІКАО (Міжнародна організація цивільної авіації) трактує авіаційну безпеку як комплекс заходів і матеріальних ресурсів, спрямованих на захист авіації від незаконних диверсій. Закон України «Про Національний план безпеки цивільної авіації» [1], оприлюднений 21 березня 2017 року, визначає, що авіаційна безпека — це охорона ЦА. Оскільки в ньому визначено, що авіаційна безпека є захистом авіації і забезпечується здійсненням різних способів використовуючи людські та матеріальні ресурси, тому необхідно провести більш детальний аналіз з точки зору боротьби з незаконними диверсіями.

Серед найбільш відомих терористичних атак на повітряні судна та аеропорти слід відзначити захоплення 25 травня 2000 року терористами, озброєними гранатами та пістолетами, літака А330 авіакомпанії «Філіппінські авіалінії», а також захоплення 11 вересня 2001 року літаків Boeing 767-223ER, UnitedAirlines 175, Boeing 757-223 та Boeing 757-222 у США. 28 червня 2016 року в міжнародному аеропорту імені Ататюрка (Стамбул, Туреччина) стався терористичний напад, що призвів до стрілянини на автостоянці аеропорту та численних вибухів у міжнародному терміналі, внаслідок чого загинуло і було поранено багато людей.

Загалом, міжнародні документи не містять визначення тероризму. Однак Закон України «Про боротьбу з тероризмом» [2] № 638-IV від 20 березня 2003 року визначає тероризм як умисне, заздалегідь сплановане використання погроз вчинення злочинних дій для досягнення злочинних цілей, у тому числі захоплення